

Lichtervelde en de Pauselijke Zoeaven

Luc Haeghebaert

Hendrik Hollez

Iedereen heeft wel al eens horen spreken over de Pauselijke Zoeaven, maar wenigen weten eigenlijk wat deze term precies inhoudt. Het leek ons daarom nuttig om eens een klein artikel aan deze uitzonderlijke soldaten te wijden. Eerst geven we een korte inleiding over de precieze omstandigheden waarin het Pauselijk Leger tot stand kwam, vervolgens behandelen we deze soldaten die één of andere band hadden met Lichtervelde en tenslotte behandelen we een concreet voorbeeld: August Muylle, overgrootvader van Lichtervelde naar Hendrik Hollez.

1 Inleiding

In de negentiende eeuw was er een heropleving van het nationalisme in Europa en won de gedachte van "één land, één vorst" overal veld, ook in Italië. Men streefde daar naar een eenheidsstaat onder leiding van koning Victor Emmanuel van Piëmont. De Pauselijke Staten, een stuk grondgebied onder het gezag van de Paus, maakten een niet onaanzienlijk deel uit van het Italiaanse schiereiland en deelden Italië in twee. Aldus vormden ze een serieuze hinderpaal in de Italiaanse éénmaking.

Er kwam een grote druk te liggen op Paus Pius IX om grondgebied af te staan om Italië te verenigen. De paus weigerde dit echter halsstarrig en ging zelfs over tot de excommunicatie van Victor Emmanuel en zijn aanhangers. Een "Heilige Oorlog" was uitgebroken. De Paus zocht overal hulp en vond die uiteraard het meest in uitgesproken katholieke gebieden, waaronder Vlaanderen. Er werden brieven gestuurd naar deze gebieden waarin eerst om financiële middelen verzocht werd en waarin later vrijwilligers geronseld werden. Met deze vrijwilligers werd een pauselijk leger uitgebouwd dat de Pauselijke Staten moest helpen verdedigen tegen Victor Emmanuel. Dit leger, het Pauselijk Zoeavenleger genoemd, werd uitgebouwd vanaf 1860. Ook in West-Vlaanderen werd een comité opgericht om dergelijke vrijwilligers te ronselen. Heel wat West-Vlamingen gingen daar op in. In het tweede deel van dit artikel vindt U de Lichterveldenaren en verwanten die mee optrokken.

De onderstaande kaart illustreert het voorgaande duidelijk. Het beige deel van Italië stelt de Kerkelijke Staten voor.

Bij de eerste lichter die naar Rome trok, waren er 143 Belgen, waaronder 27 West-Vlaamingen. Nog zo'n 3000 zouden volgen, maar het mocht allemaal niet baten: in september 1870 werden de pauselijke legers definitief verslagen door het leger van Piëmont o.l.v. Garibaldi. Na deze nederlaag werden de zoeaven van hun verplichtingen ontslagen en mochten ze terugkeren naar hun land van herkomst. Iedereen ging weer zijn beroep van voordien opnemen: landbouwer, wever, knecht,

Ze werden wel gewaardeerde eregasten op talrijke vergaderingen en een voorbeeld van moed en opoffering. Er worden overal verenigingen opgericht met oud-zoeaven. In 1891 krijgt iedere zoeaaf de herinneringsmedaille "*Bene Merenti*" van paus Leo XIII. Op bidprentjes van oud-zoeaven vinden we dit feit steeds vermeld en zelfs hun nakomelingen vinden het vaak de moeite om op hun bidprentje te laten vermelden dat ze afstammen van een pauselijke zoeaaf.

In het geheel van de geschiedenis zijn de Pauselijke Zoeaven wellicht niet meer dan een kleine voetnoot, maar toch leeft hun herinnering, zeker hier in Vlaanderen verder doordat ze vaak als voorbeeld gesteld worden van zelfopoffering en moed. Hun daden gingen ook gepaard met sterke verhalen waar overdrijvingen wellicht wel schering en inslag zullen geweest zijn. In Roeselare is in het oude brandweerarsenaal op het Polenplein een zoeavenmuseum gevestigd. Helaas is dit museum niet opengesteld voor publiek wegens allerlei redenen. Hopelijk komt daar binnenkort verandering in¹.

2 Lichtervelde en de Pauselijke Zoeaven

Hieronder volgen een elftal zoeaven die rechtstreeks of onrechtstreeks iets met onze gemeente te maken hebben.

2.1 De familie Haeghebaert

In Aatrijke waren er drie broers Haeghebaert die gingen vechten voor de paus: Karel, Louis en Jan. Jan Haeghebaert week later uit naar Lichtervelde en is de stamvader van de Haeghebaerts die nu nog in Lichtervelde wonen. Hij is o.a. de overgrootvader van de co-auteur van dit artikel.

2.1.1 Louis Haeghebaert

Zoon van Frans en Catherine Meyns, geboren op 11 oktober 1840 te Aatrijke. Met een aanbevelingsbrief van zijn werkgever, directeur Meersseman van het Torhoutse college, sluit hij op 28 december 1860 het rijtje West-Vlamingen voor dit jaar af. Uit dit schrijven weten we dat Haeghebaert een brave 20-jarige dienstknecht is in dit college en een harde werker bovendien, want de directeur voegt er als argument aan toe dat de jongen gewoon is van 5 uur tot 21 uur dagelijks te presteren! Daar De Laage echter voor het ogenblik in geldverlegenheid zit, stelt de directeur voor de reis tot Brussel zelf te betalen: de knecht is namelijk erg gehaast om naar Rome te trekken. Net als Soenen zal ook hij bijtekenen tot in 1870. Vooral op culinair gebied verdient Haeghebaert zijn sporen en heeft het in 1867 reeds tot Chef-Kok gebracht. In het college zal hij wel geleerd hebben substantiële kost te maken... . Samen met zijn compagnie maakt hij het gevecht van Nerola mee op 18 oktober 1867 en keert dan dadelijk naar Rome terug. Daar is het helaas al even onveilig, wegens de ondergrondse revolutionaire acties. Wanneer de Serristorikazerne de lucht ingaat op 22 oktober, rent iedereen in de kazerne van Haeghebaert in paniek de straat op, uitgezonderd hijzelf die rustig de soep kookt voor de troep... Terug in België zal hij een tijdje later verhuizen naar de abdij van Perk waar hij als dienstknecht werkzaam is. Hij sterft in Antwerpen op 9 januari 1895².

¹ Zie "Het Nieuwsblad" van 28/03/1992, regionale pagina's

² zie: Goddeeris, John: De Pauselijke Zoeaven, Handzame: Familia et Patria, 1978. - p. 161

In 1871 was hij voorzitter van de Pauselijke Zoeavenafdeling te Torhout³.

2.1.2 Karel Haeghebaert:

Geboren te Aatrijke op 12 augustus 1847. Bijna vier jaar na zijn broer Louis neemt ook hij de wapens op voor de paus van Rome. Hij tekent in Brussel op 7 oktober als werkman in Bondues, Noord-Frankrijk. Op 22 december 1866 verlengt hij zijn engagement voor twee jaar, waardoor hij de slag van Mentana zal meemaken. Dit bekomt hem echter niet goed, want hij wordt er zwaar gekwetst aan het rechterbeen. Hij blijft in het leger van de zoeaven tot 24 maart 1870 en zwaait er eervol af met een jaarlijks pensioen van 132,78 frank, en met de gouden medaille van Mentana. Dit zal echter geenszins volstaan om de gehandicapte Haeghebaert en zijn ondertussen uitgebreid gezin aan het allernoodzakelijkste te helpen. De oud-zoeaaf klaagt zijn schrijnende nood bij de Laage en deze vraagt op 26 maart 1877 aan de Pauselijke Nuntius via Villermont of Haeghebaert op een verhoging van pensioen kan rekenen. De stappen brengen resultaat op in die zin dat in het arme gezin te Zedelgem de jaarlijkse steun opgetrokken wordt tot 365 frank per jaar, hetzij 1 frank per dag⁴.

Zoals we verder nog zullen lezen, overleed Karel Haeghebaert als gevolg van een schotwonde opgelopen op een strooptocht om zijn gezin wat vooruit te helpen (zie deel 3).

³ zie: Goddeeris John: o.c., p. 406

⁴ zie: Goddeeris John: o.c., p. 220

+ PRO PETRI SEDE +

Nome 1°
96 Tordino
96 di Matricola nel corpo 1584

SERVIZIO MILITARE

(1) Battino Giovanni 1°

CARTELLA DI CONGEDO di (2) Baccaro

Noi sottoscritti membri del consiglio d'amministrazione del (1) Battino
del Militare soprannominato è stato congedato in seguito di tema
per le ragioni:

Comandi del Congedato	Stato Civile	Obligazioni
Statura <u>1m 65</u> Capelli <u>brunati</u> Occhi <u>grigi</u> Profilo <u>grazioso</u> Naso <u>grasso</u> Bocca <u>graziosa</u> Mani <u>lunghi</u> Voci <u>acute</u> Colori <u>brunati</u> Segni apparenti <u>nessuni</u>	Figlio di <u>Francesco</u> e di <u>Elisabetta</u> Nato a <u>Santhi</u> <u>il 10 agosto 1881</u> Provincia di <u>Belgio</u> Governi di <u>Belgio</u> Residenza <u>nella parrocchia di Santhi</u> (3) <u>Celibe</u>	Condotta <u>buona</u> Service <u>Campagna, Fante, Occasioni etc.</u> Summa <u>pagata per soldo definitivo di</u> Conto <u>nessuno a qualsiasi altro</u> Scudo <u>1000</u> <u>Bojochi</u> Summa <u>Congedato</u> Qualificato <u>del Comandante</u> Allegna <u>di giubilazione e soldo</u> Summa <u>annua</u>

Fatto a Santhi il 10 ottobre 1881

Il Comandante Ufficiale d'Abbigliamento Il
Il Sottotenente Militare

+ PRO PETRI SEDE +

Nome 1°
96 Tordino
96 di Matricola nel corpo 1584

DELLA SANTA SEDE

Piazza di Roma

Robert Carlo 1° Classe

Noi sottoscritti membri del consiglio d'amministrazione del (1) Robert
del Militare soprannominato è stato congedato in seguito di tema
per le ragioni:

Comandi del Congedato	Stato Civile	Obligazioni
Statura <u>1m 65</u> Capelli <u>brunati</u> Occhi <u>grigi</u> Profilo <u>grazioso</u> Naso <u>grasso</u> Bocca <u>graziosa</u> Mani <u>lunghi</u> Voci <u>acute</u> Colori <u>brunati</u> Segni apparenti <u>nessuni</u>	Figlio di <u>Francesco</u> e di <u>Elisabetta</u> Nato a <u>Santhi</u> <u>il 10 agosto 1881</u> Provincia di <u>Belgio</u> Governi di <u>Belgio</u> Residenza <u>nella parrocchia di Santhi</u> (3) <u>Celibe</u>	Condotta <u>buona</u> Service <u>Campagna, Fante, Occasioni etc.</u> Summa <u>pagata per soldo definitivo di</u> Conto <u>nessuno a qualsiasi altro</u> Scudo <u>1000</u> <u>Bojochi</u> Summa <u>Congedato</u> Qualificato <u>del Comandante</u> Allegna <u>di giubilazione e soldo</u> Summa <u>annua</u>

Fatto a Santhi il 10 ottobre 1881

Il Comandante Ufficiale d'Abbigliamento Il
Il Sottotenente Militare

+ PRO PETRI SEDE +

+ PRO PETRI SEDE +

2.1.3 Jan Haeghebaert:

Jan volgde op het einde van de pauselijke oorlogen zijn broers naar Italië. Ook hij liep een schotwonde op. Mijn vader herinnert zich nog dat er thuis een koffer stond waar alles in stak i.v.m. het zoeavenverleden van zijn grootvader: medailles, kostuums, documenten, Helaas werd er in de jaren '30 nog niet zoveel aandacht besteed aan zulke zaken en ging alles verloren.

2.2 Louis Degreef

Hij was de zoon van Mathieu en Normand Marle, geboren te Brugge op 16 juni 1846. Nadat hij beroepsmilitair is geweest in België van 1863 tot 1870, vermeldt hij op 23 juni te Brussel dat hij student is te Luik. Terug uit Rome zal hij effectief heel wat met het onderwijs in betrekking komen. Hij is het namelijk die als "gymnastiekleraar" in verschillende West-Vlaamse colleges een studenten-zoeavenkorps de edele techniek aanleert van de oorlog. In het begin van deze eeuw doet hij dit in de colleges van Roeselare, Tielt, Poperinge en Veurne, en

Bidprentje van Louis Degreef (Archief Albert D'Heedene)

Meer vinden we niet over hem⁶.

Bidprentje van Jan Haeghebaert (archief Albert D'Heedene)

ook in het pas opgerichte korps te Torhout.

Een oud-student van hem die te Torhout woont, herinnert zich nog goed zoeaaf De Greef. "We lachten altijd met zijn kwetsuur aan de oorlel, die hij opgelopen had in Rome, daar het duidelijk was dat de wonde veroorzaakt was door een kogel die van achter op hem gericht was ... Wanneer we dit detail van dichtbij wilden onderzoeken, om hem wat op stang te jagen, dan riep hij altijd "reculez, reculez", want zijn adem rook geweldig naar de drank".

De Greef woont in Lichtervelde in 1890 en is er hoofd der plaatselijke pompiersafdeling. Eén en ander is allicht met elkaar in verband te brengen⁵.

2.3 Leonard Kesteloot

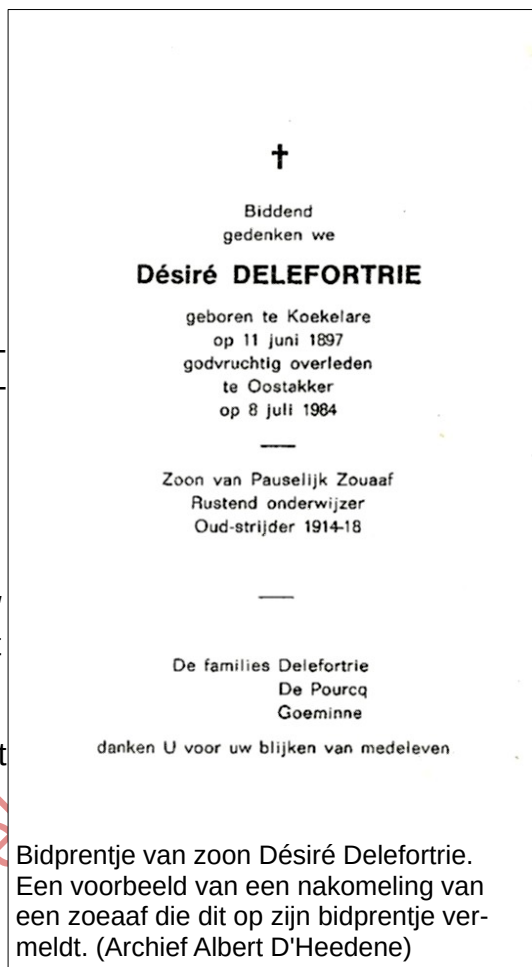
Zoon van Charles en Thérèse Kindts. Geboren te Lichtervelde op 7 november 1840. Hij is dienstig als broeder in een klooster te Brugge wanneer hij van habijt verandert op 24 december 1865. Hij doet getrouw dienst als zoeaaf en zwaait af op 31 december 1868.

⁵ zie: Goddeeris John: o.c., p. 381

2.4 Désiré Delefortrie

Vader van Guido, Désiré en Céline Delefortrie, die wellicht nog door velen gekend zijn als lesgevers aan de Lichterveldse gemeenteschool.

Désiré werd geboren te Veurne op 14 september 1851. Als student in het college te Veurne staat hij op 2 juni 1870 bij de Villermont en wordt in Rome ingelijfd bij het tweede bataljon, zesde compagnie. Terug thuis huwt hij met Elisa Peper en komt hij in Roeselare wonen. Financieel heeft de oud-zoeaaf met grote moeilijkheden te kampen en roept hij daarom de hulp in van de Villermont. Op 24 juli 1877 schrijft hij naar hem: *"Je me trouve dans la misère la plus extrême. Le commencement de mes malheurs a eu pour cause mon attachement à la cause catholique."* Hij beklaagt zich bitter dat hij al maanden werk zoekt te Brussel, maar telkens de deur gewezen wordt. De Villermont zal weer zijn hart laten spreken en zo komt het dat Delefortrie een interessant baantje krijgt bij de Belgische Spoorwegen. Hij zal nochtans vroeg sterven, namelijk op 24 maart 1897 te Merkem, nog geen 46 jaar oud. Volgens zijn zoon Guido, ons mondeling meegedeeld in 1975, zou de oorzaak een ziekelijke gezondheidstoestand zijn als gevolg van ondervoeding en gebrek aan elementaire hygiëne tijdens en na het beleg van Rome⁷.

2.5 Michiel Surmont jr.

Kleinzoon van de beroemde Lichterveldse burgemeester met dezelfde naam (°1786 - †1872). Hij werd geboren te Schaarbeek op 3 juli 1847, vestigde zich te Brugge en kwam zich na zijn huwelijk in Lichtervelde vestigen bij zijn grootvader op de Markt. Volgens het bevolkingsregister van 1866 verblijft hij van 7 maart 1868 tot 1 april 1870 als militair in het pauselijk leger. Hij staat echter niet vermeld in het boek van John Goddeeris, wellicht omdat hij niet in West-Vlaanderen geboren of overleden is. In 1872 sticht hij de brouwerij Sint-Michiel (thans domein Cloet) en in 1880 trekt hij opnieuw naar Schaarbeek. Het komt wel eigenaardig over dat een kleinzoon van burgemeester Surmont, die als liberaal gekend is, dienst neemt in het pauselijk leger. Dit is eens te meer een bewijs dat het verschil tussen katholieken en liberalen voor de schoolstrijd op religieus gebied niet zo strikt te trekken was.

2.6 De gebroeders Depypere

Jan en Pieter Depypere zijn verwanten langs moederszijde van Lichterveldenaar Albert Dewulf. We willen de lezer daarom ook hun verhaal niet onthouden.

⁶ zie: Goddeeris John: o.c., p. 265

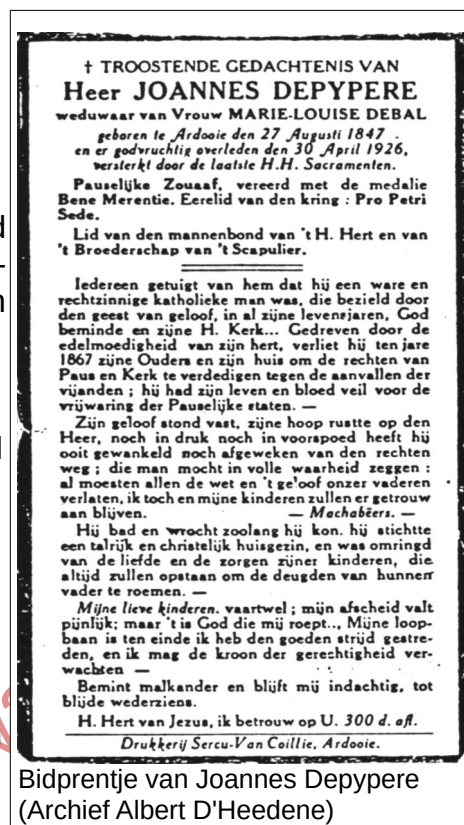
⁷ zie: Goddeeris John: o.c., p. 380

2.6.1 Pieter Depypere.

Geboren te Ardooie op 9 januari 1840 als zoon van Jan en Barbe Debevere. Hij is landbouwer wanneer hij eveneens op 23 november 1867 tekent in Rome (nr. 5553). Op die dag -een record- zullen er liefst 250 zoeaven in Rome hun verbintenis tekenen. Regelmatig zal deze boerenjongen naar huis schrijven, waardoor we een goed idee krijgen van het garnizoensleven der pauselijke zoeaven in deze rustige periode tussen eind 1867 en 1870. In het totaal zullen, van zijn handen en ook van zijn broer Jan, meer dan 40 brieven gepubliceerd worden in de "*Gazette van Tielt*". Pieter vertrekt naar Ardooie op 2 december 1869 en huwt er met Vanbecelare Therese. Heel zijn leven zal hij ijverig lid blijven van het Broederschap van het Scapulier.

2.6.2 Joannes Depypere

Geboren te Ardooie op 27 augustus 1841 als zoon van Jan en Barbe Debevere. Hij is er smid en gaat op 16 december zijn broer Pierre opzoeken in Rome. Tijdens zijn diensttijd zal hij af en toe, samen met zijn broer, een brief laten publiceren in de "*Gazette van Tielt*", zodat we nogal vlot zijn exploten in het verre Rome kunnen volgen.

Bidprentje van Joannes Depypere
(Archief Albert D'Heedene)

Hij tekent nog voor zes maand bij, waardoor hij slechts op 30 juni 1870 afzwaait. In 1873 huwt hij met Debal Louise, en bouwt de smidse verder uit. Nu nog hebben de Depypere's -rechtstreekse afstammelingen van de zoeaaf een bekende "*alaamwinkel*" in Ardooie. Zoeaaf Jan zal jarenlang gemeenteraadslid zijn, en, als oudgediende van de *Paus van Roemen*, met aandacht en eerbied beluisterd worden in het ultramontaanse dorp. Dat de herinnering aan Pio Nono voor hem geen ijdel woord was, bewijst het feit dat zijn eerste kleinkind -een meisje- Pia moest heten. Hij sterft te Ardooie op 30 april 1926⁸.

3 Een voorbeeld van een individueel geval: August Muylle

Onderstaande tekst is van de hand van René Hollez, beter bekend als "Boerjan" en hij verscheen in de Torhoutse Bode van vele jaren geleden. Zijn kleinzoon Hendrik Hollez, die in Lichtervelde woont, bewerkte de tekst en bezorgde hem aan de kring, waarvoor dank. We geven de tekst integraal weer.

Pater Muylle

Een zondagmorgen in 1867⁹. Ze zaten met hun vieren te kaarten in de herberg "Het Gemeentehuis" te Aatrijke: August Muylle, de gebroeders Karel en Louis Haeghebaert en een zekere Ernest Dewitte, vier

⁸ zie: Goddeeris, John: o.c. , p. 324

⁹ Dit kan moeilijk kloppen aangezien, volgens J. Goddeeris, Louis Haeghebaert al dienst nam in het zoeavenleger in 1860. Volgens dezelfde bron zou Karel hem gevolgd zijn in 1864. De verlofbrief die we in dit artikel gebruikten, spreekt van 12 oktober 1864 als inlijvingsdatum. Wellicht zal het dus zo geweest zijn dat de gebroeders Haeghebaert Muylle konden overtuigen mee te gaan naar Italië toen ze eens kwamen uitblazen in 1867. Het jaar 1867 als inlijvingsdatum van August Muylle klopt wel.

kameraden die met geen stok uit elkaar waren te slaan. Dat was zo de gewoonte destijds, dat er na de mis in de herbergen een kapper bier werd gedronken bij het leggen van een kaartje of een partijtje op de biljart. En de vier maakten daarop geen uitzondering. Maar vandaag waren ze er niet ten volle met hun gedachten bij. Het sermoen van de pastoor had hen te veel getroffen. In felle bewoordingen had die van leer getrokken tegen Garibaldi, de Italiaanse gewelddenaar, die op het punt stond de H. Vader de oorlog te verklaren in het vooruitzicht de Pauselijke Staten bij de kroon van Italië te voegen. In de herberg werd er over niets anders gesproken en iedereen wist er het zijne van. "Ze moesten die Knul zijn poten afslaan", sloeg Karel Haeghebaert de vuist op de tafel. "Waar haalt die het recht vandaan zoiets te doen?" "Maar het is nog niet zover", wist Muylle. "Als hij de Paus aanvalt geef ik me aan en zal ik die schoft gaan bevechten!", donderde Karel Haeghebaert. "Dedju! wat zaken heeft hij in de Pauselijke Staten? Dat hij in zijn kot blijft!" "Laat ons hopen dat dit niet gebeurt", zei Muylle.

Maar dit gebeurde toch. Nog dezelfde avond grepen schermutselingen tussen de twee vijandelijke legers plaats. De toestand verergerde voortdurend en draaide uit op een formele oorlog. Uit alle landen kwamen vrijwilligers de Pauselijke Staten binnengestroomd om de horden van Garibaldi te bestrijden. Vanuit Aartrijke vertrokken er vier: August Muylle, Karel en Louis Haeghebaert en Ernest Dewitte, samen met Amaat Vincke uit Zedelgem. August Muylle zag het levenslicht op 14 augustus 1845, als zoon van Carolus en Isabella Verhelst. Dat weet ik omdat het mijn grootvader langs moeders zijde is. Volgens de officiële matriculiteit werd hij pauselijk zoeaaf op 23 november 1867 en nam zijn dienstdag een einde op 27 november 1869. Van de anderen die hem vergezeld hebben naar de Pauselijke Staten weet ik niet veel. Echter kan ik zeggen dat Karel Haeghebaert tijdens zijn dienst als zoeaaf een bewogen leven heeft gehad. Na het meemaken van verscheidene gevechten kreeg hij een kogel in de voet in de slag van Mentana. Daarvoor kreeg hij een jaarlijkse vergoeding van 62 frank. Wat ook dient vermeld is dat August Muylle nooit heeft gevochten. Amper in dienst werd hij ziek en werd opgenomen in een ziekenhuis te Rome. Er is nog een bewaarde briefwisseling van Amaat Vincke aan de Haeghebaerts namens Muylle. In een brief van 1 maart 1868 staat vermeld dat Muylle in het hospitaal gelegen heeft en niet is afgekeurd. "Ik heb hem wat moed in het harte geblazen", schrijft hij. In een brief, een jaar later, op 1 maart 1869 doet Vincke de complimenten van Muylle aan de Haeghebaerts dat Muylle nog nooit zo kloekmoedig is geweest als nu en dat hij zeer verwonderd is dat de Vandevoordens, Oost-Vlaanderen, hem nooit meer een woord schrijven. Al die gegevens staan vermeld in het boek Album Antoon Viane uitgegeven te Brugge in het jaar 1970. Ook het matriculenummer van Muylle 5337.

Die gegevens, hier vermeld, zijn het resultaat van een duizendtal fiches en honderden uren opzoekingswerk, meestal door mensen die zorg trachten te dragen voor het behoud van historische waarden. Op het einde van december 1869, kwamen de vier kameraden terug op hun dorp Aartrijke. "Wij hebben onze handen gewassen in de wolken" wisten ze te vertellen. Daarmee bedoelden ze dat ze over de bergen waren getrokken, zo hoog dat ze er de wolken om heen zagen zweven. Ze beweerden ook dat ze tegen de soldaten van Garibaldi niet waren opgewassen. Immers, het was een feit geworden: de Paus was zijn staten kwijt. Maar zij, als diepgelovigen, meenden hun plicht gedaan te hebben. Ze waren twee jaar van huis geweest en dienden zich weer aan te passen.

August Muylle die wat handelsgeest bezat begon speldenwerkkanten te kopen en te verkopen. Met een kistje, op de rug vastgesjord, ketste hij de omliggende dorpen af en ging dan 's zaterdags te voet naar Brugge om zijn waar aan de man te brengen. Hij deed waarlijk goede zaken en omdat hij zo intens vertellen kon en tevens omdat hij gevochten had voor de Paus, werd hij door de vrouwen die voor hem kanten kloten Pater Muylle genoemd. Hij voelde zich daardoor niet in zijn wiek geschoten. Hij deed goede zaken en de vrouwen zochten zijn bijzijn. Wat mocht hij nog meer verlangen?

Tijdens de Toontjesdagen van het jaar 1870 maakte hij kennis met een boerendochter van Roksem, de genaamde Anna Theresia Ramman met wie hij in het voorjaar van 1871 in het huwelijk trad. Het jonge paar ging zich vestigen te Aartrijke in de Ossebilkstraat in een huis met een gemet land. August kocht en verkocht zijn kanten en Anna kweekte konijnen, jaarlijks een paar varkens en had een drietal geiten die haar de melk bezorgden waarmee ze de boter voor haar gezin wist te winnen.

Alles liep gesmeerd al was het ook ten koste van veel werk en noeste vlijt. 's Avonds kwam Pater Muylle soms afgemat thuis, nadat hij de omtrek had afgeketst, maar vond er altijd een liefhebbende vrouw die kon zeggen: "Kijk, we hebben weer zoveel verdiend. Het zal niet lang meer duren voor we ons eigen huis hebben." En dat huis kwam er zeven jaar later, al hadden ze in die tijd ook zeven kinderen gehad, namelijk: Isidoor, Eudoxie, Leonard, Valentine, Emiel, Elisa en Ferdinand. Dit huis werd gebouwd in de kom van de parochie, komende uit Wijnendale en was een herberg, met als uithangbord "In de stad Rome". Omdat Pater Muylle veel klanten had die voor hem speldewerkten, werd die herberg dan ook goed bezocht en werd er door de kameraden, die Rome als zoeaaf hadden bezocht veel verteld over hun belevenissen. Karel Haeghebaert, die een kogel in de voet gekregen had, wist soms te vertellen,

dat hij de één of andere dag weer zou vertrekken, want dat hij in het appelsieneland een meisje had wonen. Dat werd meestal op een algemeen gelach onthaald, want in ieder dorp had die kerel een meisje wonen. In de waarheid was hij echter schuchter en wist hij nooit veel te vertellen wanneer er een vrouw in de omgeving was.

Ongelukkig voor hem was dat hij scheen geboren te zijn met een passie tot het stropen, iets dat hem gedurig in tweespalt bracht met de jachtwachters. Vroeg of laat moest dat op een drama eindigen en Muylle stelde alles in het werk om zijn makers te doen inzien dat hij verkeerd handelde met te jagen op het wild van de grote eigenaars. "Ja, ik weet het wel", repliceerde hij, "Ja, ik weet het wel. Voor een haas of een paar patrijzen wordt je de bak ingedraaid. Maar voor een mens ... Ik weet met volle zekerheid dat ik in de slag van Mentana drie mensen heb neergekogeld. En daarvoor wordt je dan met eretekens omhangen. Vind je dat niet leuk? Ik zou gaan huilen als ik daaraan denk. Blijven de groten dan van alles meester op aarde?" Dat waren de laatste woorden die hij in "De Stad Rome" tegen August Muylle heeft gezegd. Een zondagnacht kwam het fatale ogenblik. De jongen voelde een stekende pijn in de borst en stierf zonder een klacht te uiten. De jachtwacht werd 's anderendaags weggevoerd naar Brugge voor verhoor. Zo kwam een wapenbroeder van mijn grootvader aan zijn einde.

De dagen rijgen zich aaneen tot maanden en de maanden tot jaren. Op 18 mei 1884 werd Pater Muylle ziek en tien dagen later overleed hij in de ouderdom van 39 jaar. Hij liet een weduwe na met zeven kinderen, die alle werden ondergebracht in het oudemannenhuis te Aartrijke. Zijn weduwe Anna Theresia Ramman moest trachten haar handel voort te zetten om de monden van haar talrijke kroost te kunnen vullen. Doch alleen kon ze het tenslotte niet meer bolwerken en hertrouwde met August Maertens, een ver familielid van haar en bij wie ze nog drie kinderen heeft gekregen: Henri, Richard en Maria.

Die grootvader zoeaaf heb ik nooit gekend. Hij is gestorven in 1884 en ik ben maar in 1896 op de wereld gekomen. Maar de herberg "De Stad Rome" heb ik weten staan. Nu is echter daar alles veranderd. De Holdestraat is opgevuld en bebouwd met prachtige woningen. De herberg "De Stad Rome" is ook niet meer. Het huis is opgetrokken en is niet meer te herkennen.

Alleen blijft de herinnering om die plaats zweven en ik voel die om mij heen waren, wanneer ik daar voorbij ga. En dat doet me goed. Ik weet dat het bestaan van mijn grootvader zal geboekstaafd blijven voor het nageslacht.

Foto van August Muylle eigendom Hendrik Hollez, repro: fotografie F. Vantomme

4 Bibliografie

4.1 Bronnen

D'Heedene, Albert	Bidprentjes, privé-verzameling Lichtervelde.
Haeghebaert, Luc	Documenten i.v.m. de familie Haeghebaert, privé-verzameling .
Hollez, Hendrik	Foto August Muylle, privé-verzameling Lichtervelde.

4.2 Periodieken

Boerjan	<u>Pater Muylle.</u> artikel verschenen in "De Torhoutse Bode".
---------	---

4.3 Publicaties

Goddeeris, John	<u>De pauselijke zoeaven. Met opgave van de vrijwilligers uit West-Vlaanderen. Handzame: Familia et Patria, 1978. - 434 p. : ill.</u>
-----------------	---

Heemkundige kring Karel Van de Poele